

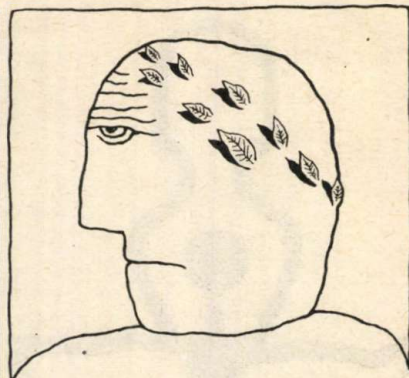
Ön- vagy közüldözött?

Eörsi István:
Üzenet mélyvörös
levélpapíron

Nem érdekel Eörsi István baloldalisága, s füttyölök igazságaira. Akkor is, amikor éppen nincs igaza. És sokszor látszólag akkor sincs igaza, amikor igaza van. De mondom, mindez engem nem érdekel, mert Eörsi olyan valaki, akit akkor is olvasni kell, amikor az embernek egyáltalán nincs kedve olvasni, amikor esze ágában sincs senki véleményével ütköztetni a magát. Eörsit ekkor is érdemes és jó olvasni. Mert lenyűgöz. Lenyűgöz nyereségével, földhözragadtságával, egyszerűségeivel és – eleganciájával. Talán ez a leginkább paradox és mégis pontos jelző a szakadt mandzsettájával nem tüntető, azt inkább észre sem vevő Eörsire. Elegáns, a szó szellemi értelmében, érvelésének meggyőző bakugrásaiban, de legfőképp: érzékenységeiben, amit hiába is próbál, bár újabban már, talán korosodó énjének hatására (ő persze – szokott túlzásaival élve – még csak nem is öregedőnek, inkább vénülőnek vagy egyenesen elaggottnak nevezné), nem is próbál palástolni.

Néhány hete már, hogy kötetbe gyűjtve is megjelentek Eörsi publicisztikai és esszéi, azok, amelyeket az elmúlt években, mondjuk így: a rendszerváltás időszakában és utána publikált a legkülönfélébb orgánumban, a Beszélőtől az Élet és Irodalomig, a Magyar Narancstól a Népszabadságig. Melyiket hol és pontosan mikor, nos, ezt a szerző elhallgatja, azaz: alighanem inkább nem tartja fontosnak. A lényeg az, hogy ő írta.

S tényleg ez a lényeg: ezek a „sajtószabadság gyümölcsként” termett kéziratok hozzászólások mindennapjaink ügyeihez, immár ürügyek nélkül. „Száj és fül között a legrövidebb út az egyenes beszéd” – állítja Eörsi bevezető írásában, s ez a számára is szokatlan megközelítés (évtizedekig a példabeszéd, az áthallásos fogalmazás volt a járhatóbb útja), a „brutális nyíltság” zavarba ejtő kötetet produkált, kényelmetlen igazságainál, bántó igazságtalanságainál talán csak a találó megfogalmazásai fájhatnak jobban barátainak, ellenfeleinek – és önmagának. Merthogy a könyv számomra legfelkavaróbb felismerését az adta, hogy Eörsi magányos, s hogy ez már levetkezhetetlen, megmásíthatatlan tulajdonsága, olyan, ami nélkül talán már élni sem tudna, de hogy írni nem, az bizonyosnak látszik. Eörsi, mintha csak előre látta volna az elkövetkező évekből saját félelmeit, 1989-ben, Václav Havelről, az akkor újonnan választott csehszlovák elnökről, egykori sorstársáról vetette papírra az alábbiakat: „Magam elé képzelem Havelt, aki – mint maga mondja –

rolleren közlekedik a Hradcsin végtelen folyosóin... a biztonsági tisztek futva követik, hiszen a rollerezés lealacsonyítaná őket... és a rollerező hallja a nyomában loholó roppant falka lihegését. Boldogság fogja el: üldözött megint, vagyis szabad ember. Kafkától megtanulta, hogy akit kergetnek, azé a szabadság, hiszen ő az, aki választhat minden kereszteződésnél...”

Ó, boldog, rollerező idők... (Pesti Szalon Könyvkiadó)

Murányi Gábor

Egykori pályatársak

Portrék Dancs József archívumából

Tersánszky Józsi Jenő

Lapzárta után üzenet várt bennünket az Aradi utcai szerkesztőség portáján. Simándi Béla volt a címzett, de Cséry Dezsőt, Raics Istvánt és engem is szólított a meghívóként érkezett toborzó.

Tersánszky új borforrást fedezett fel. Hordószentelő előtt állunk. A kocsmáros kóstolóra hívja komániánkat. Indulnánk is, de hol van Tersánszky? Telefon jobbra, balra. Barátunk neje, Sári veszi fel a kagylót és közli: férje tömött aktatáskával ment be a könyvkiadóhoz, kéziratot szállít és hadakozik a lektorokkal.

Mint később kiderült, a kisregény kéziratának egy példánya valóban a táskában lapult, de – mint a szerző nekünk bevallotta – ezt a kéziratpéldányt sohasem látta lektor. Ezt mutatta fel a távozás halaszthatatlan indokaként Sárinak, aki minden kujtorgóút előtt patáliát csapott, ismervé férjura „mindig mehetnék”-jét.

A pince már megtelt vendégekkel, de minket a söntés mögötti számvevőszobában terített külön asztal vár. Egy csinos menyecske libazsíros kenyeret rak elénk, meg azt a csutora vörösbort, ami az egri papok nagypincéjében érett zamatos bikavérré. Koccintunk, dicsérvük a gyors kezű kiszolgálót, akiről kiderül: nagy tisztelője Tersánszkyknak, akitől Kakuk Marci dedikálását várja.

– Ravaszok a fehérnépek – jegyezte meg barátunk, miközben huncutkásan körültekintett és gyorsan az alábbi verset írta: Zsíros kenyér, ó-bor, meg egy kedves asszony, csutorából töltő, akinek bevallom: Tersánszky borivó, nem pedig len költő.” Aki kételkedik a történetben, kutassa fel a menyecskét és megleli nála a kötetet.